

ZNANSTVENO VIJEĆE ZA ZAŠTITU PRIRODE I OKOLIŠA IZVJEŠĆE O RADU U 2025. GODINI

Znanstveno vijeće za zaštitu prirode i okoliša Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti ima 85 članova koji djeluju u šest sekcija: za vode, za tlo, za klimu, za šume, za gospodarenje otpadom i za zaštitu bioraznolikosti. Vijeće skrbi o tlu, vodi, zraku i biosferi i promiče zaštitu tih dobara i gospodarenje njima na gospodarski, okolišno i socijalno održiv način.

Skupština Vijeća održana 3. studenog 2025. jednoglasno je prihvatila prijedlog osnivanja sedme sekcije: Sekcije za krš. Podsjećamo da je 2012. u Hrvatskoj akademiji osnovan Odbor za krš koji je u međuvremenu ugašen. Za pročelnicu Sekcije za krš jednoglasno je prihvaćena prof. dr. sc. Sanja Faivre sa Sveučilišta u Zagrebu Prirodoslovno-matematičkog fakulteta. U nastavku donosimo kratka izvješća o radu Vijeća po sekcijama.

Sekcija za vode (pročelnik prof. dr. sc. Zoran Nakić) obilježila je Svjetski dan voda, 22. ožujka, prigodnim predavanjem koje je održao dr. sc. Matko Patekar s Hrvatskoga geološkog instituta pod naslovom Umjetno prihranjivanje krških vodonosnika – koncepti, perspektive, realnosti – primjer otoka Visa. Predavanje je održano 25. ožujka 2025. u Knjižnici HAZU u Zagrebu. Uz to, sekcija je organizirala okrugli stol Održivo upravljanje vodama na otocima. Moderator je bio pročelnik Sekcije za vode. Skup je održan 17. prosinca 2025. u Knjižnici HAZU u Zagrebu.

Sekcija za tlo (pročelnik prof. dr. sc. Ivica Kisić) obilježila je Svjetski dan tla, 5. prosinca, organiziranjem okruglog stola Izazovi urbanog života – prilagodba gradskih sredina klimatskim promjenama. Skup je održan 5. prosinca 2025. u knjižnici HAZU u Zagrebu. Povodom 130. godišnjice Instituta za jadranske kulture i melioraciju krša iz Splita 24. travnja 2025. u knjižnici HAZU u Zagrebu je organiziran okrugli stol Izazovi u mediteranskoj poljoprivredi i šumarstvu. Članovi Sekcije sudjelovali su na znanstvenom skupu povodom 150. godina Poljoprivrednog instituta u Poreču. Događaj je organiziran 8. – 9. svibnja 2025. pod naslovom Znanošću do inovacija za održivi razvoj poljoprivrede i turizma i pod pokroviteljstvom Razreda za prirodne znanosti HAZU. Drugi znanstveni skup je 60. Hrvatski i 20. međunarodni Simpozij agronoma (SA2025) Agriculture for better tomorrow. Organiziran je pod pokroviteljstvom Razreda za prirodne znanosti HAZU u Bolu na Braču, 1. – 6. lipnja 2025. godine.

Sekcija za klimu (pročelnik prof. dr. sc. Branko Grisogono) sudjelovala je u događanjima vezanim uz aktualne klimatske promjene i ekstremne vremenske događaje uključujući edukaciju i promidžbu kroz predavanja i javne medije (više desetaka novinskih članaka te nastupa u školama, knjižnicama, međunarodnim konferencijama, različitim emisijama radija i međunarodne televizije). Znanstvena javnost i drugi dionici redovito su informirani o svim bitnim događajima od nacionalne, kontinentalne pa do globalne ljestvice iz područja djelovanja Sekcije za klimu. Upozorili smo da je ovo stoljeće vode i vatre. Godina 2025. vjerojatno je meteorološki i klimatološki jedna od najekstremnijih godina od kada postoje standardna mjerenja, tj. od sredine 19. stoljeća. Plan za 2026. godinu je fokusirati se na obalnu i planinsku klimu.

Sekcija za šume (pročelnik akademik Igor Anić) obilježila je Međunarodni dan šuma 21. ožujka i 260 godina hrvatskog šumarstva organizacijom okruglog stola Park-šume grada Zagreba: pluća grada ili prostor urbanizacije. Događaj su suorganizirali Znanstveno vijeće za arhitekturu, urbanizam i uređenje prostora te Znanstveno vijeće za poljoprivredu i šumarstvo. Skup je održan u dvorani Knjižnice HAZU 20. ožujka 2025. godine. Osim toga, članovi sekcije uključili su se u obilježavanja velikih obljetnica povezanih s hrvatskim šumama i šumarstvom: 270

godina od objave prve instrukcije za gospodarenje i očuvanje slavonskih šuma, 165 godina od početka strukovne šumarske nastave na Gospodarsko-šumarskom učilištu u Križevcima, 130 godina Instituta za jadranske kulture i melioraciju krša u Splitu, 100 godina Hrvatskoga lovačkog saveza, 80 godina Hrvatskoga šumarskog instituta, 65 godina od razdvajanja Poljoprivredno-šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na dva samostalna fakulteta, 35 godina tvrtke Hrvatske šume d. o. o., 30 godina Akademije šumarskih znanosti i 20 godina Salona fotografije Šuma okom šumara.

Sekcija za gospodarenje otpadom (pročelnica prof. dr. sc. Aleksandra Vučinić Anić) organizirala je predavanje dr. sc. Renata Šarca sa Sveučilišta u Leobenu (Austrija). U predavanju o cirkularnoj ekonomiji, s posebnim naglaskom na preduvjete i infrastrukturna rješenja za izazove gospodarenja komunalnim otpadom, istaknuto je da prijelaz na kružno gospodarstvo zahtijeva odgovornu suradnju svih dionika duž vrijednosnog lanca proizvoda. Naglašeno je također da takva transformacija nije samo nužnost, već i važna razvojna i poslovna prilika. Posebna pozornost posvećena je važnosti razvoja kulture cirkularne ekonomije kao izraza društvene odgovornosti te brige za okoliš i buduće generacije.

Sekcija za zaštitu bioraznolikosti (pročelnik prof. dr. sc. Željko Škvorec) obilježila je 22. svibanj Međunarodni dan bioraznolikosti i Dan zaštite prirode u Republici Hrvatskoj prigodnim predavanjem u Knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Zajedno sa Znanstvenim vijećem za poljoprivredu i šumarstvo i Sekcijom za urbano šumarstvo Hrvatskoga šumarskog društva organizirala je okrugli stol pod nazivom Utjecaj invazivnih stranih biljaka na upravljanje urbanim zelenim površinama. Okrugli stol održan je 19. rujna 2025. godine u Knjižnici HAZU. Članovi sekcije su izlagali tematske radove na nekoliko međunarodnih konferencija, a osim toga kontinuirano publiciraju brojne znanstvene radove u visoko rangiranim znanstvenim časopisima.

Kronološki popis aktivnosti Znanstvenog vijeća za zaštitu prirode i okoliša:

14. siječanj 2025.

Predavanje u Knjižnici HAZU Circular Economy – Preduvjeti i (infrastrukturna) rješenja za izazove gospodarenja komunalnim otpadom

20. ožujak 2025.

Okrugli stol u Knjižnici HAZU Park-šume grada Zagreba: pluća grada ili prostor urbanizacije povodom Međunarodnog dana šuma 21. ožujka i 260 godina hrvatskog šumarstva.

25. ožujak 2025.

Predavanje u Knjižnici HAZU Umjetno prihranjivanje krških vodonosnika – koncepti, perspektive, realnosti – primjer otoka Visa povodom Svjetskoga dana voda, 22. ožujka.

14. travanj 2025.

Okrugli stol u Knjižnici HAZU Suše, poplave i aktualne klimatske promjene.

24. travanj 2025.

Okrugli stol u Knjižnici HAZU Izazovi u mediteranskoj poljoprivredi i šumarstvu u povodu 130. godišnjice Instituta za jadranske kulture i melioraciju krša iz Splita.

8. – 9. svibanj 2025.

Znanstveni skup Znanošću do inovacija za održivi razvoj poljoprivrede i turizma u povodu 150. godina Poljoprivrednog instituta Poreč te pod pokroviteljstvom Razreda za prirodne znanosti HAZU.

12. svibanj 2025.

Predavanja u Knjižnici HAZU na temu šumskih požara u današnjoj i budućoj klimi: Meteorološka analiza katastrofalnih požara i Zaštita šumskih ekosustava od požara i mjere prilagodbe.

28. svibanj 2025.

Predavanje u Knjižnici HAZU U skladu s prirodom: uloga botaničkih vrtova u očuvanju biološke raznolikosti povodom Međunarodnoga dana biološke raznolikosti i Dana zaštite prirode u RH.

1. – 6. lipanj 2025.

Znanstveni skup 60. hrvatski i 20. međunarodni Simpozij agronoma (SA2025); Agriculture for better tomorrow, pod pokroviteljstvom Razreda za prirodne znanosti HAZU u Bolu na Braču.

19. rujan 2025.

Okrugli stol u Knjižnici HAZU Utjecaj invazivnih stranih biljaka na upravljanje urbanim zelenim površinama.

10. studeni 2025.

Okrugli stol u Knjižnici HAZU Znanost pred izazovom klimatskih promjena: globalni i mediteranski kontekst.

5. prosinac 2025.

Okrugli stol u Knjižnici HAZU Izazovi urbanog života – prilagodba gradskih sredina klimatskim promjenama u povodu Svetskog dana tla 5. Prosinca.

17. prosinac 2025.

Okrugli stol u Knjižnici HAZU Održivo upravljanje vodama na otocima.